

KONINKLIJK

LGOG

KRING TER HORST

INFO februari 2026 № 74

KOGU

Interieurmaatwerk

**Uw wens op maat
is ons product !**

Koos Gubbels
De Cocq van Haftenstraat 7
5864BA Meerlo

T 06-30390300
E info@kogu.nl

www.kogu.nl

HERMKENS

GLAS- & SCHILDERWERKEN

februari 2026 № 74

INFO

LGOG

KRING TER HORST

Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap kring Ter Horst
Opgericht 1 januari 1974

K O N I N K L I J K

LGOG

1989 no 0; 1990 no 1 en 2; 1991 no 3 en 4; 1992 no 5 en 6; 1993 no 7 en 8; 1994 no 9 en 10; 1995 no 11, 12 en 13; 1996 no 14 en 15; 1997 no 16 en 17; 1998 no 18 en 19; 1999 no 20 en 21; 2000 no 22 en 23; 2001 no 24 en 25; 2002 no 26 en 27; 2003 no 28 en 29; 2004 no 30 en 31; 2005 no 32 en 33; 2006 no 34 en 35; 2007 no 36 en 37; 2008 no 38 en 39; 2009 40 en 41; 2010 no 42 en 43; 2011 no 44 en 45; 2012 no 46 en 47; 2013 48 en 49; 2014 no 50 en 51; 2015 no 52 en no 53; 2016 no 54 en 55; 2017 no 56 en 57; 2018 no 58 en 59; 2019 no 60 en no 61; 2020 no 62 en no 63; 2021 no 64 en no 65; 2022 no 66 en no 67; 2023 no 68 en no 69. 2024 no 70 en no 71. 2025 no 72 en no 73, 2026 no 74.

37 jaar Info LGOG kring Ter Horst

INFO LGOG KRING TER HORST

Vijfendertigste jaargang, nummer 74, februari 2026

Een uitgave van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig
Genootschap kring Ter Horst.

INFO LGOG verschijnt tweemaal per jaar. De oplage is 175 exemplaren.

REDACTIE INFO LGOG

Bert Clevis LGOG kring Ter Horst.

Redactieadres: bert.clevis@kpnmail.nl

INHOUDSOPGAVE

Woord van de voorzitter	4
Van de redactie	6
Samenstelling Bestuur LGOG kring Ter Horst	9
Programma voorjaar 2026 LGOG kring Ter Horst	11
Jaarverslag over Kring Ter Horst 2025.	14
2700 jaar geleden: de eerste olifant in Horst aan de Maas	18
Paarden die de haver verdienen	24
Dode vrouw op straat	36

WOORD VAN DE VOORZITTER

Met deze nieuwe uitgave van *Info* kijken we terug op een jaar waarin onze Kring opnieuw heeft laten zien hoe levendig en betrokken zij is. Dankzij een gevarieerd programma, boeiende lezingen en goed bezochte activiteiten hebben we elkaar regelmatig ontmoet rond onze gezamenlijke interesse in geschiedenis, erfgoed en landschap. Dat is iets om met dankbaarheid bij stil te staan.

Graag wil ik mijn waardering uitspreken voor allen die zich, zowel voor als achter de schermen, inzetten voor de voorbereiding en organisatie van onze activiteiten. Zonder hun enthousiasme en inzet zou onze Kring niet kunnen functioneren zoals zij dat nu doet. Dank gaat ook uit naar onze gastheren en -vrouwen van De Locht, die ons telkens weer zo gastvrij ontvangen.

Eind 2025 trad Chiarangela van Lieshout terug als bestuurslid. We zijn haar dankbaar voor haar inzet voor de Kring. Fijn dat Ineke Eickmans bereid is om tijdelijk de functie van secretaris weer op zich te nemen. Tegelijk blijven we nadrukkelijk op zoek naar versterking van bestuur en organisatie. Wie het leuk vindt om actief bij te dragen aan het reilen en zeilen van onze Kring, nodigen we van harte uit om zich te melden.

Vooruitkijkend naar 2026 liggen er mooie kansen. We zijn goed op weg om opnieuw een aantrekkelijk programma samen te stellen met activiteiten die velen aanspreken, met aandacht voor variatie en actualiteit. Graag verwijs ik hiervoor naar elders in deze *Info*. Daarbij willen we ons bij de programmering nadrukkelijker inzetten op het bereiken van jongere doelgroepen. Hoe kunnen we hen interesseren voor lokaal erfgoed en geschiedenis?

Dat is een vraag die ons bezighoudt en waarvoor ideeën en suggesties zeer welkom zijn.

Ook inhoudelijk kijken we vooruit. Zo denken we na over activiteiten rond Monumentendag, bij voorkeur in samenwerking met Landschap Horst aan de Maas, de heemkundeverenigingen binnen onze gemeente en eventuele andere geïnteresseerde partijen. Daarnaast verkennen we mogelijkheden om de samenwerking met andere LGOG-kringen in Noord-Limburg verder te versterken. Samen sta je sterker en kun je activiteiten organiseren die afzonderlijk lastiger te realiseren zijn.

Kortom: met vertrouwen en enthousiasme kijken we uit naar 2026. Heeft u ideeën, suggesties of wilt u zelf een bijdrage leveren, in welke vorm dan ook?

Laat het ons weten. Samen maken we ook 2026 weer tot een inspirerend en verbindend jaar voor onze Kring.

Ik hoop u in 2026 weer regelmatig te mogen ontmoeten bij onze activiteiten.

Met hartelijke groet,

Henk Janssen

Voorzitter LGOG Kring Horst

VAN DE REDACTIE

Vanaf mei 2018 is de Europese privacywet AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) van kracht. De regels die vanuit deze wet worden opgelegd zijn bij een breed publiek bekend. Strikte naleving van de regels kan geschiedschrijving beïnvloeden. Dit laatste zal ik aantonen aan de hand van enkele voorbeelden.

In het kader van een schoolproject over rampen gaf ik onlangs een gastles op de basisschool van mijn kleinkind. Onderwerp: *de ondergang van de Titanic*. Om een-en-ander op te leuken had ik een groot houten scheepsmodel van de Titanic meegenomen. Het was kostelijk om te zien hoe die verwonderde kindergezichtenjes de details van het scheepsmodel bekeken. Ik was benieuwd naar foto's van deze les, gemaakt door de leerkracht. Wat schetst mijn verbazing, op de foto waren geblurde kindergezichtenjes te zien. “*Dat moet van de AVG*” was het antwoord van de leerkracht.

Geblurde gezichten

Natuurlijk begrijp ik die leerkracht, zij volgt immers de AVG-richtlijn op die luidt: *zonder expliciete toestemming van de ouders mogen kinderen niet worden gefotografeerd*. Een spijtige ontwikkeling die in dit geval leidt tot foto's zonder ziel. Bij samenkomsten van verenigingen worden personen om diezelfde reden bewust van achteren gefotografeerd. Gevolg, een toename aan rugfoto's en ook hier dus een toename van foto's zonder ziel. De

werkelijke beleving die we wilden vastleggen voor het nageslacht wordt hiermee geweld aan gedaan.

Ook als het gaat om het vrijgeven van persoonsgegevens volgen bestuurders de AVG-wet. Ledenlijsten van verenigingen worden niet meer verspreid, zelfs niet onder eigen leden.

Bij het samenstellen van een historisch boekwerk maakt de AVG geschiedschrijving ingewikkeld. Ik heb dit aan den lijve mogen ondervinden.

Voor een historische beschrijving van overleden personen is er geen vuiltje aan de lucht, maar als het gaat om het doortrekken van de lijn naar het heden, dus de nog levende personen, is toestemming vereist. Dit alles maakt verslaglegging tot een lastige opgave.

Ik bemerk dat bestuurders worstelen met de vertaling van deze wet naar de praktijk. De grens tussen wat mag en niet mag is discutabel. De wijze waarop gehoor wordt gegeven aan die wet kan daardoor variëren van badinerend van aard zijn of juist erg strikt.

Men kan zich afvragen of we niet te ver zijn doorgeschoten in het beschermen van onze privacy als zelfs de verslaglegging van gebeurtenissen voor ons nageslacht gebukt gaat onder deze vorm van “censuur”.

Hoe dan ook, deze INFO is in ieder geval AVG-proof. Veel leesplezier!

Bert Clevis
Hoofdredacteur

Herstraat 3, Horst | www.laurentsmedtsimport.nl

Ontdek de Locht, een museumdorp vol verhalen

GEREGISTERD
MUSEUM

Limburgs
Erfgoed

Kijk voor de actuele
tentoonstellingen
en openingstijden op

Laat je inspireren
door het verleden!

www.delocht.nl

Melderslo | T 077-3987320

SAMENSTELLING BESTUUR LGOG KRING TER HORST

Henk Janssen	Voorzitter
Ineke Eickmans	Interim-secretaris (Secretaris@lgogterhorst.nl)
Marjo Hendriks	Penningmeester
Ger Hermans	Lid
Bert Clevis	Redacteur INFO

Mocht u zich geroepen voelen om een bijdrage te leveren aan dit INFO Bulletin, dan is daar alle ruimte voor. Daarmee bieden wij iedereen die dat wenst een platform om te communiceren met onze doelgroep. Interesse? Neem dan contact op via email: Bert.Clevis@kpnmail.nl

**LAURENT
SMEDTS**
WIJNBELEVING

Herstraat 3, Horst | www.laurentsmedtsimport.nl

PROGRAMMA VOORJAAR 2026 LGOG KRING TER HORST

Alle data en locaties zijn onder voorbehoud

Lezingen zijn op woensdag, starten om 19.30 uur en vinden plaats in Museumdorp de Locht te Melderslo

Data 2026

- 14 en 21 januari* Cursus Restauratie en Conservering (twee avonden)
door: *Rasmus Thelen en Renée Martens*
- 28 januari* Achter de schermen bij Bourgondiërs in Limburg
door: *Remco Beckers*
- 11 februari* De opkomst van de champignonteelt in Horst
door: *Jan Janssen*
- 11 maart* Jaarvergadering. Na de pauze:
Veranderingen in voeding sinds de Tweede Wereldoorlog.
door: *Marjo Hendriks*
- 15 april* Nieuwsbladen in Horst, uitgegeven door Drukkerij Van Lieshout (1929-2010)
door: *Pedro van Lieshout*
- 20 Mei* ‘Liebe Eltern’ – brieven van een Duitse soldaat aan zijn ouders. (locatie en datum volgen)
door: *Paul Dekkers*
- Juni* *Fietstocht Horst–Sevenum: veranderingen in het landschap. (excursie op zaterdag: datum en startplaats volgen)*

- 15 juli* Paardenkracht in Noord-Limburg: werk, oorlog en dagelijks leven
door: Jan Strijbosch
- 16 september* *Bezoek aan de St. Lambertuskerk in Horst*
- 14 oktober* Het ontstaan van de Provincie Limburg
door: Eric Lemmens
- 18 november* Heilige Nicolaas, bruggenbouwer tussen Oost en West
door: Marcus Vankan
- 9 december* *Onderwerp en spreker nog te bepalen*

PLUS *café*

Ut Patronaat

ontbijt - koffie - gebak - lunch - ijs

JAARVERSLAG OVER KRING TER HORST 2025.

Wijzigingen in de bestuurssamenstelling

Op 12 maart 2025 trad Arie Stas, voorzitter, af. De leden van de Kring benoemden per dezelfde datum Henk Janssen tot nieuw bestuurslid in de functie van voorzitter en Marjo Hendriks als bestuurslid. Marjo Hendriks vervulde vanaf 8 mei 2024 al de functie van penningmeester. Chiarangela van Lieshout nam op 12 maart 2025 de functie van secretaris over van Ineke Eickmans, die de functie van vice voorzitter bleef vervullen. Per 1 december trad Chiarangela terug als bestuurslid en nam Ineke Eickmans de functie van secretaris op ad interim basis weer over.

Bestuurssamenstelling per 31-12-2025

Henk Janssen (voorzitter), Ineke Eickmans (secretaris en vicevoorzitter ad interim), Marjo Hendriks (penningmeester) en Ger Hermans (bestuurslid, programma).

Bijeenkomsten bestuur

Het bestuur kwam in het verslagjaar acht keer bijeen. Het zwaartepunt van de bestuursvergaderingen lag bij de samenstelling van het jaarprogramma: het bedenken, de planning en de organisatie van de geboden lezingen en excursies.

In 2025 stelde de gemeenteraad van Horst aan de Maas de Omgevingsvisie vast. In aanloop hiernaartoe heeft onze kring samen met heemkundekringen en erfgoedorganisatie, nadrukkelijk aandacht gevraagd voor het Programma Erfgoed en voor het belang van een concrete en duurzame borging van erfgoed, zodat erkenning van erfgoed ook daadwerkelijk wordt vertaald naar sturing in beleid en uitvoering.

De voortgang en de invulling van het informatieblad *INFO* is een terugkerend agendapunt. Hoofdredacteur Bert Clevis, is geen bestuurslid maar neemt wel deel aan de bestuursvergaderingen.

Leden

Per 31 december 2025 telde de kring 154 leden, waarvan 36 gezinsleden en 6 verenigingen.

Op 31 december 2024 waren dat 150 leden, waarvan 35 gezinsleden en 6 verenigingen.

Dat is een kleine toename van 4 leden.

Jubilarissen

De heer Harry Nabben was 40 jaar lid en de heer Harrie Jenniskens 25 jaar. Beide jubilarissen werd het betreffende LGOG-speldje opgespeld en zij ontvingen een passende attentie

Activiteiten

- **15, 22 en 29 januari** - Wintercursus verdeeld over 3 avonden door Piet Hoebbers over de historische ontwikkeling van het landschap in de gemeente Horst aan de Maas (50 deelnemers).
- **26 februari** - Lezing over de gedeelde geschiedenis van Oekraïne en Rusland door Henk Kem (82 aanwezigen).
- **12 maart** - Jaarvergadering met aansluitend een lezing door pastoor-deken Wilson Varela over veranderingen in de geloofsgemeenschap en de toekomst van onze kerken. Besloten bijeenkomst met 50 aanwezige leden.
- **30 april** - Lezing door Hilde Schiphouwer over kunstenaar Shinkichi Tajiri, wereldburger en Baarlonaar (37 aanwezigen).
- **21 mei** - Lezing over ontroerende afbeeldingen van de kruisweg in de gemeente Horst aan de Maas (29 aanwezigen).
- **25 juni** - Avondwandeling “leesbaar Landschap” begeleid door Ron Janssen (25 aanwezigen).

- **24 september** - Bezoek aan Sint Petrus Banden Kerk in Venray door Jan van Casteren (29 aanwezigen).
- **15 oktober** - Lezing door Luuk Keunen over historische cultuurlandschappen in de gemeente Horst aan de Maas (49 aanwezigen).
- **19 november** - Lezing over het archeologisch onderzoek op het Metetrkse Veld door Xavier van Dijk (57 aanwezigen).
- **10 december** - Lezing met historische filmbeelden: is Horst aan de Maas een voedingsbodem voor filmmakers? (73 aanwezigen).

INFO LGOG Kring Ter Horst

De *INFO* is een informatieblad voor leden van de Kring Ter Horst en andere geïnteresseerden. Onder redactie van hoofdredacteur Bert Clevis verschenen in februari nummer 72 en in september nummer 73.

De *INFO* bevat onder meer het verslag van de jaarlijkse ledenvergadering, het activiteitenprogramma, dit jaarverslag en diverse inhoudelijke artikelen van betrokken auteurs. Het blad verschijnt in een oplage van 140 exemplaren en wordt kosteloos verstrekt. De uitgave wordt mede mogelijk gemaakt door bijdragen van lokale adverteerders.

Historisch Educatief Platform (HEP)

De website van het Historisch Educatief Platform wordt nog altijd geraadpleegd. De site bevat veel lesprogramma's voor het onderwijs, met onderwerpen die betrekking hebben op de lokale en regionale geschiedenis in brede zin. Hoewel de website verouderd is, ontbreken op dit moment de middelen om de inhoud te actualiseren en uit te breiden.

Horst, 19 januari 2026

Ineke Eickmans, secretaris ad interim

Het jaarverslag 2025, Kring Ter Horst wordt ook gepubliceerd in de "Publications", het jaarboek van de Koninklijke LGOG.

www.maashuysbv.nl
(0485) 33 65 49

www.meanderbv.nl
(0485) 33 65 43

2700 JAAR GELEDEN: DE EERSTE OLIFANT IN HORST AAN DE MAAS

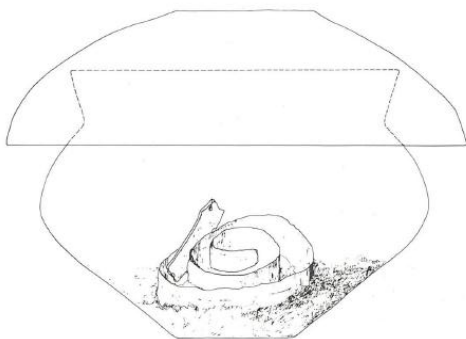
Xavier van Dijk

Het gevonden zwaard in een Meteriks graf uit de 7^e eeuw voor Chr. was nooit goed beschreven. Na nader onderzoek blijkt dat unieke dingen soms pas decennia later komen bovendrijven. Het feit dat er ivoor in is verwerkt maakt deze vondst wel heel speciaal.

In 1979 is in Hegelsom een archeologische topvondst gedaan.¹ Toen is aan de Reysenbeckstraat een prehistorische grafheuvel opgegraven waarin een bijzonder persoon was bijgezet. De heuvel had een doorsnee van 19 m maar was vermoedelijk niet erg hoog, en door landbouwwerkzaamheden in latere perioden was de heuvel afgevlakt en aan het maaiveld niet meer zichtbaar. Het prehistorische heuvellichaam werd omgeven door een ondiepe maar brede cirkelvormige greppel. In het westnoordwesten was de greppel onderbroken, wat kan worden gerelateerd aan rituele zaken als de ondergaande zon, de duisternis en kou van de nacht, en de dood. Juist middenin deze doorgang was een kuil gegraven waarin vuur is gestookt met blokken eikenhout. De overledene was op een brandstapel gecremeerd en nadat het vuur uitgewoed was, zijn de resten in een urn gedaan. Een omgedraaide schaal fungeerde als deksel om het geheel mee af te dekken. Vervolgens is de afgedekte urn in een grafkuil in het midden van de omgreppeling bijgezet, zie *figuur 1*.

Ruim 2,5 m van de grafkuil is een aangepunte eikenhouten paal met verkoolde buitenkant de grond ingeslagen. Het lijkt er volgens de onderzoekers op dat wellicht een eikenhouten constructie met een dakje van dunne berkentakken - een zogenaamd dodenhuisje - rond en/of over het graf heeft gestaan, en opzettelijk in brand is gestoken. Pas daarna is over het graf een grote grafheuvel opgeworpen. Dergelijke grafheuvels liggen zelden geïsoleerd. Rondom de grafheuvel zijn dan ook drie urnen met crematieresten aangetroffen: het rijke graf maakt dus deel uit van een klein urnenveld. Uit stuifmeelonderzoek komt beeld naar voren van het toenmalig landschap.

¹ Willems, W.J.H. & W. Groenman-van Waateringe, 1988. Een rijk graf uit de Vroege IJzertijd te Horst-Hegelsom, in: P.A.M. Geurts & Th. J. van Rensch (red.). Horster Historiën 2. Over heren en gemeentenaren, Horst, p. 13-29.

Figuur 1. Vondsten van het vorstengraf uit Hegelsom. De tekening toont de originele vondstsituatie.

Dit bestond uit een gemengd eiken-beukenbos van eik, beuk, hazelaar, els, berk, linde, iep, den en haagbeuk. De wat vochtigere elementen in de vegetatie, zoals els, moeten in de directe omgeving hebben gestaan, zoals in het dal van de Groote Molenbeek. Opvallend is dat aanwijzingen voor menselijke activiteiten, zoals akkerbouw en/of veeteelt, vrijwel ontbreken in het stuifmeel. Het grafveldje lag in een bosrijke omgeving, op minstens enkele honderden meters van de bijbehorende nederzetting. Op basis van de vondsten is het graf gedateerd in de 7^e eeuw voor Chr. De aanwezigheid van hele klompjes pollenkorrels van berk kan erop wijzen dat de bijzetting heeft plaatsgevonden wanneer berken katjes dagen: in het voorjaar.

Een waarachtig pronkstuk uit het graf is een 90 cm lang ijzeren zwaard. Het zwaard is oudtijds opgerold, en daarmee onbruikbaar maar ook ritueel onklaar gemaakt.

Figuur 2. Het zwaard uit het vorstengraf van Hegelsom. Boven: een tekening van het originele zwaard. Rechts: foto van het originele zwaard.

Het is als bijgift op de crematieresten in de urn gelegd. Dergelijke zwaarden waren voorbehouden aan de sociale elite, daarom werd met betrekking tot graven met dergelijke zwaarden lange tijd ook wel van 'vorstengraven' gesproken. In de publicatie in Horster Historiën is maar kort stilgestaan bij het zwaard en ik had me er lange tijd maar weinig echt goed in verdiept - totdat ik onlangs de laatste hand legde aan de rapportage van mijn opgraving op het Meterikse Veld, omdat deze bewoningsresten uit dezelfde periode opleverde.

Het zwaard is in het artikel zeer summier beschreven en niet typologisch geclassificeerd. Het is van het type Mindelsheim. Het productiegebied van zulke zwaarden ligt in het Alpengebied, in de Centraal-Oostenrijkse regio Hallstatt. De pommel, de knop op de achterkant van het handvat, was bij dit type zwaarden van een enigszins holle, hoedachtige vorm, gemaakt van been of soms ivoor. Het ivoor wijst op handelscontacten tussen Hallstatt met verre zuidelijke streken tot in Afrika. De pommel zorgt voor extra stabiliteit en grip tijdens het vechten. Het relatief geringe gewicht van de pommel en de lengte van het blad zorgen ervoor dat het zwaard in onbalans is en het blad naar beneden neigt te vallen als het in de hand wordt gehouden. Tenslotte is het zwaardpunt stomp en driehoekig. Dit zijn kenmerken van zwaarden voor de cavalerie, en vergemakkelijken het vechten te paard. Dus, dit type zwaard wijst op de opkomst van de eerste bereden zwaardvechters te paard. Zulke stukken zijn zeldzaam én de eerste ijzeren zwaarden in Europa. Het is overigens opvallend dat elk spoor van een schede volstrekt ontbreekt, terwijl er wel degelijk zwaarden met een met metalen voorwerpen versierde schede bekend zijn uit graven. Bovendien... van een paard ontbreekt elk spoor in het vorstengraf in Hegelsom. Gelukkig zijn uit de Noord-Limburgse regio meer van dergelijke vorstengrafheuvels bekend. Eéntje ligt in Meerlo, zo'n tien kilometer van Hegelsom. Ook hier is de overledene gecremeerd, zijn de resten in een urn gedaan en afgedekt met een omgedraaide schaal als deksel. Bijgaven bestaan uit een gebroken ijzeren zwaard en de resten van twee ijzeren paardenbitten met toebehoren.

Figuur 3. Voorbeeld van een handvat uit ivoor en hoedvormige pommel van een type Mindelsheim-zwaard.

Figuur 4. Reconstructietekening van een type Mindelsheim-zwaard uit de vroege ijzertijd.

De vroege ijzertijd is een erg bijzondere periode in onze regio, de technologische innovatie van het zwaard stond niet op zichzelf. Ook de opgraving op het Meterikse veld leverde een bijzondere vondst uit de 7^e eeuw voor Chr. op: een waterput die technologisch op zeer geavanceerde wijze is gebouwd. Vlakbij, in Schadijk, is rond 1984 een technologisch innovatieve pottenbakkersoven opgegraven (over beide zaken een andere keer meer). De waterput en de oven zijn gelijktijdig met de vorstengraven van Hegelsom en Meerlo en hun metallurgisch zeer ‘moderne’ zwaarden. De 7^e eeuw voor Chr. zag voor het eerst in de regio de duidelijke opkomst van een kleine sociale elite, hoewel dubieus is of de term ‘vorstengraf’ op zijn plaats is, omdat we niet weten of toen echt sprake was van vorsten. Wat we echter wel weten, is dat er een elite is die voor het eerst over ijzeren zwaarden en paarden beschikte, paardreed, en dat men de opkomst zag van bereden ruiters te paard – wat men ook de cavalerie zou kunnen noemen. Uit kleine containers waarin zout werd verhandeld en maalstenen van tefriet weten we dat de inwoners van het Meterik in de 7^e eeuw voor Chr. over lange afstanden al handel dreven. Zij importeerden zout uit het West-Nederlandse kustgebied, maalstenen uit de Eifel en onderhield contacten met Henegouwen, pakweg 200 tot zelfs 260 km zuidwestelijk van Meterik. Grote uitschieter in dit uitgestrekte handelsnetwerk zijn wel de fraaie en imponerende ijzeren zwaarden uit Centraal Oostenrijk. Met een afstand van maar

liefst 870 km zuidoostelijk van Meterik is dit zelfs tegenwoordig nog een aardige reis. Of de 'vorsten' een rol speelden in de lange-afstandshandel, weten we niet. Wel zien we dat de contacten met Centraal Europa al snel verwateren. Althans, we zien geen goederen uit dit gebied in onze regio

meer verschijnen en het handelsnetwerk lijkt zich voortaan te beperken tot een gebied van pakweg 170 km rond een nederzetting - een afstand die te voet gemakkelijk binnen een week af te leggen is.

Het is nog volstrekt onduidelijk waarom de schaal waarop handel plaatsvindt, na de 7^e eeuw voor Chr. terugloopt. Het zal dan ook nog meer dan 2000 jaar duren voordat we weer voorwerpen in Horst aan de Maas zien verschijnen waarin mogelijk olifantenivoor is verwerkt.

Figuur 5. Reconstructietekening van een 'vorst' uit de vroege ijzertijd, gekleed in een blauwe tunica, leren riem en bonten schouderstuk, compleet met zwaard in een schede van textiel en een paardenspan.²

Met dank aan het Limburgs Museum voor het ter beschikking stellen van foto's van de vondsten uit Hegelsom.

² https://www.stadsarchiefoss.nl/ossdata/documents/Handleiding_Randomhetzwaard_van_Oss.pdf

Uw gebit, onze passie

Tandartsenpraktijk The

Gasthuisstraat 12 5961 GB Horst T: 077-3982871

E: info@tandartsenpraktijkthe.nl

PAARDEN DIE DE HAVER VERDIENEN

Jan Strijbos

Noord-Limburg is al decennialang een belangrijk centrum van de paardenfokkerij en de paardensport. In dit artikel aandacht voor de ontwikkelingen in de koudbloed- en warmbloedfokkerij die heeft bijgedragen aan verbetering van het ras en aan een verhoogde welvaart in het Noord-Limburgse land.

Koudbloed- en warmbloedpaarden

Op de zandgrond kon weliswaar volstaan worden met de minder sterke warmbloedpaarden, maar ook koudbloedpaarden waren in de regio Horst-Venray zeer gewild. Het verschil tussen warmbloed- en koudbloedpaarden zit niet in de temperatuur van het bloed, maar in het temperament.

Koudbloedpaarden

Een koudbloedpaard is een groot, zwaar, rustig en massief paard met een buitengewoon vriendelijk karakter. Het was bij uitstek een paard voor de ploeg, de eg of de maaimachine. Maar het was geen paard voor een licht wagentje dat in kittige draf een familie naar de kerk reed. Daar was een lichter, kleiner en temperamentvoller warmbloedpaard geschikter voor. Een warmbloedmerrie weegt ongeveer vijfhonderd kilo, terwijl een koudbloedmerrie zo'n achthonderd kilo haalt. Een koudbloedhengst is nog zwaarder. Deze haalt wel een gewicht van duizend kilo. De aard van het werk op de zware (klei)grond bracht het met zich mee dat koudbloedpaarden het wat rustiger aandeden dan warmbloedpaarden, die op lichtere grond en voor lichter werk gebruikt werden.

Belgische trekpaarden naar Nederland

Het Belgische trekpaard werd als het beste ras ter wereld beschouwd. Al eeuwenlang kenden de West-Europese kuststreken sterke paarden, maar door goede fokkerij werd de trekkracht van deze dieren steeds beter.

Rond 1880 haalden Zeeuwse fokkers al trekpaarden uit Vlaanderen en stoeterij De Grubbenhoeve in Grubbenvorst en de hengstenassociatie uit de regio Venray-Horst-Sevenum volgden dat voorbeeld. Belgische kampioenhengsten werden voor veel geld naar onze streek gehaald.

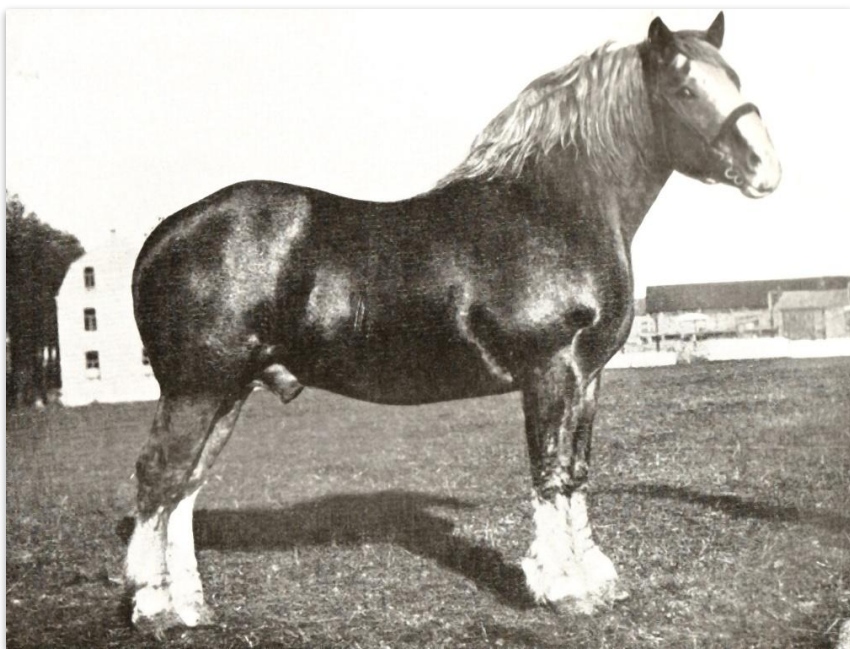

Drie koudbloedtrekpaarden in 1946 voor de zelfbinder-maaimachine.

Vlak voor de Eerste Wereldoorlog werden vanuit België de allerbeste hengsten verkocht aan Nederlandse fokkers, omdat men bang was dat ze in de oorlogsjaren gevorderd zouden worden. Die angst was gerechtvaardigd, want van de 325.000 paarden die er vóór de Eerste Wereldoorlog in België waren, verdween ongeveer de helft. En ook tijdens de Eerste Wereldoorlog kwamen nog regelmatig Belgische hengsten in het neutrale Nederland terecht. De fokkerij in ons land voer er wel bij. Veel prima Belgische fokpaarden vonden echter ook de dood door het oorlogsgeweld. Een groot aantal beste fokpaarden werd gestolen of gevorderd door de Duitse bezetters om in Duitsland de paardenfokkerij een impuls te geven.

Stoeterij De Grubbenhoeve Grubbenvorst

Aanvankelijk huurde de stoeterij de wereldberoemde Belgische kampioen van 1914, Indigène de Wisbecq. Deze was ten gevolge van de Eerste Wereldoorlog op 10 oktober 1914 naar Nederland gekomen.

De Belgische kampioenhengst van 1914 Indigène du Wisbecq (1908-1925). Hij was de vader van Cavalier de Grubben, die in 1921 voor 45.000 gulden werd aangekocht door Hengsten-associatie Vooruitgang Venray-Horst-Sevenum e.o.

Na de huurperiode werd de hengst eigendom van deze bekende Noord-Limburgse stoeterij. In 1918 werd Indigène de Wisbecq in een advertentie in De Veldbode, het toenmalige maandblad voor de land- en tuinbouw, voor 250 gulden dekgeld aangeboden. In 1919 en 1920 werd het dekgeld verhoogd naar 500 gulden, waardoor uiteraard minder toeloop ontstond. In 1921 werd op contract gedekt, dat wil zeggen dat alleen uitgezochte merries tot Indigène mochten worden toegelaten. Het dekgeld was 100 tot 200 gulden, terwijl een hengstveulen tegen de vooraf bepaalde som van 800 tot 1500 gulden moest worden afgestaan aan stoeterij De Grubbenhoeve. Indigène de Wisbecq werd in 1921 de eerste Nederlandse kampioen in de categorie 'Hengsten met afstammelingen'. Hij was toen eigendom van mej. M. Berger uit Grubbenvorst.

Een andere Belgische trekpaardhengst die in Grubbenvorst gestationeerd werd, was Moustiquaire de Boulant. In 1916 werd in De Veldbode de Grubbenvorster stoeterij omschreven als *'een stoeterij die op weg is misschien*

de meest omvangrijke van geheel Nederland te worden.' Behalve enkele eerste klasse hengsten was op de 'Grubbenhoeve' ook een verzameling Belgische merries bijeengebracht. *'Zo is een fokinrichting ontstaan, waarvoor men respect krijgt!'*, schreef De Veldbode. Dat de twee jaar eerder opgerichte hengstenvereniging 'Vooruitgang' de Grubbenvorster stoeterij uiteindelijk ver zou overtroeven, was toen nog niet bekend.

Het Nederlandse trekpaard

Het in Nederland voorkomende Vlaamse type paard werd door kruisingen met ingevoerde Belgische hengsten tot een zwaarder type paard gefokt. In eerste instantie waren het Zeeland en Limburg en later ook Noord-Brabant, waar de verbreiding van het Belgische paard een zekere omvang ging aannemen.

Men boekte met de fokkerij steeds betere resultaten en de nakomelingen vonden gretig aftrek. In 1889 werden in Limburg ter stimulering van de fokkerij premies uitgelooft voor de invoer van fokpaarden

Veel Limburgers trokken jaarlijks naar de grote Brusselse paardententoonstelling. Door de gunstige geografische ligging van Limburg ten opzichte van België, de veelvuldige, vriendschappelijke relaties met Belgische fokkers en de bestaande familierelaties werden goede Belgische merries en hengsten ingevoerd. In het zuiden van de provincie trok men gemakkelijk de grens over om merries te laten dekken in de Belgische provincies Luik en Limburg. De Provinciale Regelingscommissie, die aanvankelijk de leiding had van de fokkerij in Limburg, kocht uitstekende, zware Belgische hengsten en verhoogde zo het peil van de fokkerij in Limburg.

Rond 1916 had de Limburgse koudbloedfokkerij zich dusdanig ontwikkeld dat de bemiddeling van de provinciale regelingscommissie voor de aankoop van hengsten vrijwel niet meer nodig was. Het verenigingsleven had een zo grote vlucht genomen en associaties van fokkers beschikten over zoveel geld, dat men het kiezen en aanschaffen van uitmuntende hengsten gerust aan de fokkers zelf kon overlaten. De kruising met de Belgische trekpaarden resulteerde uiteindelijk in het Nederlandse trekpaard. Dit paard leek heel sterk op het Belgische, maar was iets kleiner.

Hengstenassociatie Vooruitgang Venray-Horst-Sevenum e.o.

Johannes (Hannes) Rambags (1874-1959) uit Castenray bezat begin 1900 al enkele Belgische hengsten, die hij op advies van Jean Poels uit Venray met provinciale subsidie had gekocht. Deze hengsten stonden gestald bij de boerderij van Rambags aan de Castenraysestraat in Castenray. Met deze hengsten boekte hij prima resultaten met als gevolg dat Jean Poels in het najaar van 1913 de eerste besprekingen organiseerde over de oprichting van een regionale hengstenvereniging. Op zaterdag 10 januari 1914 werd bij Cox in het Molenhuis te Horst de oprichtingsvergadering van een hengstenassociatie gehouden, die uiteindelijk onder de naam Hengstenassociatie Vooruitgang Venray-Horst-Sevenum e.o. grote successen boekte met de koudbloedfokkerij. Deze coöperatieve vereniging groeide uit tot een van de belangrijkste in Nederland en overtroefde zelfs trekpaardenprovincies als Zeeland en Zuid-Holland. Daar waren de trekpaarden van het Belgische type – vaak oneerbiedig ‘Belgische knol’ genoemd – hard nodig op de zware zee-klei. De regionale hengstenassociatie kocht de allerbeste koudbloedhengsten, Belgische en Nederlandse kampioenen met namen als Cavalier de Grubben (1921), Germinal de Loyers (1923), Nico van Melo (1939), Costaud de Marche (1948), Fifils du Chateau (1955) en andere. Doordat de vereniging zorgde voor de aankoop van hengsten die over uitmuntende fokkwaliteiten beschikten, droeg ze bij aan de verbetering van het ras en aan een verhoogde welvaart in het Noord-Limburgse land. De hengsten van de associatie stonden gestald in Castenray, waar in 1919 een nieuwe stalling gebouwd werd. Stalhouders waren Hannes Rambags en zijn zoon Piet, die hem in 1940 opvolgde en een gezond agrarisch bedrijf annex hengstenhouderij in handen kreeg.

Paardenfokdag en veulenkeuring in Horst

Voor Noord-, Midden- en Zuid-Limburg werd een fokdag ingesteld. Op initiatief van H. Obers uit Sevenum werd op 31 mei 1921 de eerste Noord-Limburgse Paardenfokdag in Horst gehouden. Als locatie werd gekozen voor de door eikenlanen en bossen omzoomde weilanden bij de ruïne van Kasteel Ter Horst. Niet minder dan 350 paarden waren op deze eerste Horster Fokdag op het terrein bij elkaar gebracht. Vooral de hengsten van de Grubbenhoeve en van de Hengstenassociatie Vooruitgang oogstten veel bewonde-

ring. Maar ook de merries en veulens van de Noord-Limburgse paardenfokkers maakten grote indruk. Van overheidswege toonde men respect en waardering voor de inzet van de Noord-Limburgse paardenfokkers. Dat uitte zich op de tweede Horster Fokdag in de aanwezigheid van de minister-president en tevens minister van Landbouw, jonkheer mr. Ruys de Beerenbrouck.

De Noord-Limburgse fokkers bleven volop actief en de fokdagen in Horst werden telkenmale met stijgend succes herhaald. Bij aanwezigheid van prominente hengsten als Germinal de Loyers, Avenir du Forest, Costaud de Marche en vooral de beroemde Nico van Melo ontwikkelde de Horster Fokdag zich tot een trekpaardenfokdag die grote nationale en internationale bekendheid genoot.

De fokdagen in Horst werden in de zomer gehouden en daarnaast was er nog de veulenkeuring in het najaar. Tijdens deze veulenkeuring kwamen de bezoekers uit onder meer Groningen, Zuid-Holland, Gelderland, Zeeland en vooral uit het naburige Brabant.

Ook in het najaar waren nog een aantal kwalitatief hoogstaande hengstveulens te koop. Daarnaast was de vraag naar merrieveulens over het algemeen heel groot en werden er prima bedragen voor neergeteld.

De laatste Noord-Limburgse Paardenfokdag te Horst werd in 1964 gehouden. Hengstenassociatie Vooruitgang liep toen ook op haar laatste benen, omdat het trekpaard als werkpaard verdrongen was door de tractor.

Tegenwoordig worden de Belgische trekpaarden voor het werk vrijwel alleen nog in de bosbouw gebruikt op plaatsen, waar de zware machines niet kunnen komen. Zo blijven deze schitterende dieren voorbeelden van dienstbaarheid aan de mens.

Sommige mensen houden zich uit liefhebberij bezig met de trekpaarden, zoals bij De Lindenhoeve aan de Horsterweg in Grubbenvorst. Voor hen zijn de trekpaarden geen werkpaarden en omdat de paarden ook in de recreatieve en toeristische sector hun plek gevonden hebben, zorgen enthousiaste fokkers dat dit unieke ras behouden blijft.

Paardenfokdag te Horst in 1930. Op de voorgrond v.l.n.r.: Statenlid Haffmans; oud-minister Kan (vader van cabaretier Wim Kan); oud-Kamerlid en voorzitter van Vooruitgang Jean Poels.

Warmbloedpaarden

De warmbloedfokkerij werd door de overheid gestimuleerd, omdat paarden voor de cavalerie in het leger en voor het luxe personenvervoer in de steden veel gevraagd werden.

In 1808 richtte Koning Willem I in Borculo een stoeterij op voor warmbloedpaarden. Voor het werk op de boerderij waren deze paarden echter wat te licht. Men had liever de zwaardere, Duitse warmbloeden, de Oldenburgers, en dus werd er gefokt om de inlandse paarden zwaarder te maken. Lokale werk- en landbouwpaarden, zoals de Groninger en Gelderlander, werden gekruist met edele volbloedpaarden, zoals de Engelse, Arabische, Franse en Duitse om sportieve, veelzijdige paarden te creëren.

Stamboek

Voor een goede fokkerij was een stamboek heel belangrijk. Al eind negentiende eeuw schreven individuele fokkers alles op wat van belang was voor de fokkerij, zoals datums van dekken en geboorte. Deze fokkers verenigden zich al gauw in regionale stamboekverenigingen, omdat samenwerking meer resultaat opleverde. Door fusies bleven uiteindelijk twee stamboeken over en in 1970 fuseerden deze in het Warmbloed Paardenstamboek Nederland (WPN). In 1980 werd bij gelegenheid van honderd jaar geregistreerde warmbloedfokkerij het predicaat 'koninklijk' verkregen en sindsdien is het KWPN.

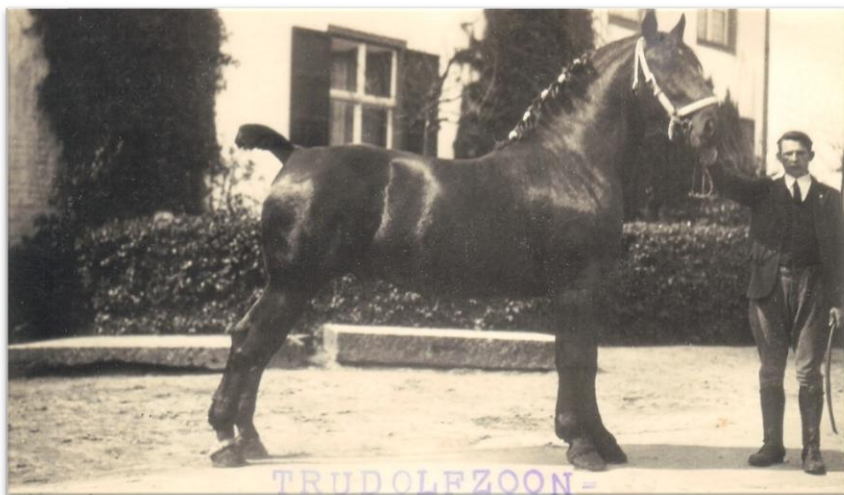
Van werkpaard naar sportpaard

In de negentiende en twintigste eeuw werden warmbloedpaarden niet alleen gebruikt voor het werk op het land, maar ook voor de ruitersport. De oudste ruitervereniging van Limburg en een van de oudste in Nederland is Hippische Vereniging Bucephalus uit Sevenum, opgericht in 1898. Veel ruiterverenigingen ontstonden, omdat boerenjongens meededen aan ruiterveesten. Ook werden de paarden gebruikt bij het genkrijden en bij optochten. Uiteindelijk verenigden deze individuele ruiters zich en deden voortaan als ruitersclub mee aan hippische concoursen.

In de regio Horst-Venray ontstonden onder meer verenigingen als De Karwats Blerick (1924), De Pijts Grubbenvorst (1925), De Eendracht Castenray (1929) en in de jaren dertig Rijdt met Beleid Meerlo (1934), St. Jan Merselo (1934) en Ons Genot Leunen-Veulen-Heide (1937). Ook de Venlose Ruiter Club, Ruitervereniging Wittenhorst, Ruitervereniging Lottum en St. Joris Wanssum-Geijsteren zijn oude verenigingen. De meeste ruiterverenigingen richtten na de oorlog ook een ponyafdeling op.

Periode na de Tweede Wereldoorlog

Na de Tweede Wereldoorlog lag het accent in plaats van op werk steeds meer op sport. Door de mechanisatie van de landbouwwerktuigen was de trekkracht van het paard niet meer nodig, maar de liefde voor dit edele dier bleef bij de boerenjongens bestaan. De ruitersport zette een sprong voorwaarts en dat betekende ook dat daarvoor een ander soort paard nodig was.

Deze foto van de zwarte warmbloedhengst Trudolfzoon is gemaakt door Bertje van Rhee uit Castenray. De hengst was eigendom van hengstenhouderij Van Heijst uit Nuenen. Trudolfzoon werd in 1931 in Nederland geboren. Zijn vader was de in 1921 in Duitsland geboren donkerbruine premiehengst Rudolfzoon. De moeder van Trudolfzoon was Knopje, een in 1923 in Nederland geboren zwarte merrie. Onder meer B. Vullings uit Horst en Th. en W. Friesen uit Castenray hadden een bekroond veulen van Trudolfzoon.

Diverse bloedlijnen – vooral uit Duitse en Franse streken – werden door gedreven fokkers gekruist, totdat snelheid, hardheid, elegantie en temperament samengevoegd waren in één paard. Het resultaat was een veelzijdig sport- en fokpaard. En ook wordt nog steeds streng geselecteerd op een goede gezondheid, een goed karakter en aanleg voor de ruitersport, die vooral uitstekende dressuur- en springpaarden vraagt. En hetzelfde fokbeleid werd toegepast bij de pony's, zodat de jeugd nu kan rekenen op succesvolle wedstrijdpony's en betrouwbare kinderpony's.

Samengestelde wedstrijd

SGW is de afkorting voor Samengestelde Wedstrijd, ook wel bekend als Eventing. Deze discipline is samengesteld uit drie onderdelen, namelijk dressuur, springen en crosscountry.

Samengestelde wedstrijd in mei 2015 in Castenray.

In de regio Horst-Venray is de organisatie in handen van Stichting SGW Noord-Limburg. In 2000 werd begonnen in Ysselsteyn, waarna in 2005 in het eerste weekend van mei de wedstrijden gehouden werden bij en in het stuifduinengebied De Castenrayse Bergen.

Op een terrein aan de Oosterbosweg vonden de dressuur- en springproeven plaats, waarna de crosscountry over een circa 3 km lang traject met hindernissen in de bossen en over de stuifduinen plaatsvond.

Samengestelde wedstrijd in mei 2015 in Castenray

Het is voor een ruiter belangrijk al lopend het parcours te verkennen, want snelheid speelt voor paard en ruiter een grote rol en je moet snel een beslissing nemen hoe je een hindernis het beste kunt aanrijden. De op- en af-sprongen over soms dikke boomstammen en de waterbak zijn spectaculaire onderdelen in de cross. In 2016 vonden in Castenray de laatste driedaagse wedstrijden plaats, waarna het evenement verhuisde naar het prachtige Equestrian Centre De Peelbergen in Kronenberg. In Ysselsteyn worden in het najaar nog wel de samengestelde wedstrijden georganiseerd.

Equestrian Centre De Peelbergen

Deze schitterende paardenaccommodatie ligt in Kronenberg in een gebied dat het centrum van de Noord-Limburgse paardensport is geworden.

Het complex voor indoor- en outdoorwedstrijden werd in januari 2015 geopend en heeft zich inmiddels ruimschoots bewezen. Nationale en internationale toppers zijn hier te bewonderen. De bedoeling is dat zich in het gebied allerlei aan warmbloedpaarden verwante bedrijven gaan vestigen.

In De Peelbergen kan men vrijwel elk weekend genieten van nationale en internationale wedstrijden. In het Equestrian Centre wordt binnen en buiten vooral de springsport beoefend. Maar ook dressuur en zelfs paardenveilingen vinden in de grote hallen plaats.

Aan de overkant van het complex is in een fraaie natuurlijke omgeving gelegenheid voor de cross country en het menen. Al met al een unieke locatie en een geweldige promotie voor de paardensport in de regio.

Of je nu hart hebt voor koudbloed- of warmbloedpaarden, of voor pony's, deze edele dieren geven iedereen enorm veel voldoening.

 Noordsingel 11
5961 XW Horst

 www.thdak.nl

 info@thdak.nl

 077-3981420

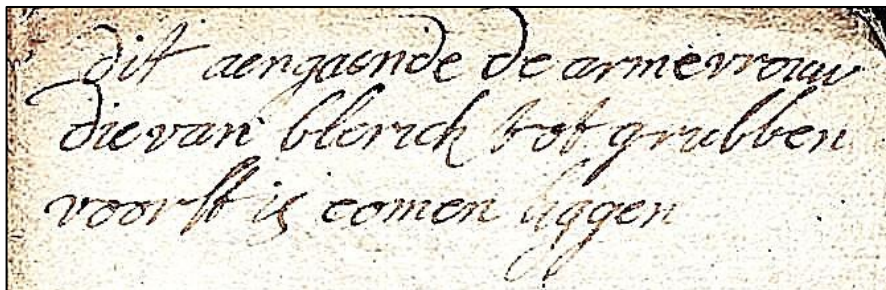
DODE VROUW OP STRAAT

Huub Hendrix

De aanhef op een document in het dorpsarchief van Grubbenvorst wekte mijn nieuwsgierigheid. Wat heeft zich hier afgespeeld in december van 1752.

Is er gehandeld in overeenstemming met de uitgevaardigde verordening uit 1748. En is er over deze arme vrouw en haar twee kinderen nog iets achterhalen? De aanhef op de omslag in het archief luidt:

‘dit aengaende de arme vrouw die van Blerick tot Grubbenvorst is comen liggen’.

Dit aengaende de arme vrouw
die van Blerick tot Grubben
vorst is comen liggen

De inhoud van het document begint met het verhaal dat op 13 december 1752 een kar met een zieke vrouw en haar twee minderjarige kinderen vanuit Neer naar Kessel is gebracht. In Kessel werd de vrouw op wat stro op het marktplein gelegd. Het dorpsbestuur van Kessel liet de vrouw en haar kinderen zonder zich verder over hun toestand te hebben bekommerd naar Baarlo brengen. En vervolgens werden ze uitzonderlijk snel door de genoemde dorpsbesturen van het ene naar het andere noordelijke gelegen dorp vervoerd. Vanuit Baarlo naar Blerick en vervolgens hun laatste transport van Blerick naar Grubbenvorst. Daar werd de zieke vrouw in de morgen omstreeks negen uur op wat stro bij de schepen Jan Switten op straat gelegd. Hier lag ze ruim twee uur in de regen en winterse kou, waarna ze is overleden.

Te Grubbenvorst vroeg men zich af hoe dit had kunnen gebeuren en had men dit kunnen voorkomen. Ze vonden het vreemd en onverantwoord dat de vrouw in deze miserabele zieke toestand naar Grubbenvorst was gebracht. Wat voor hun de aanleiding was om bij het gerechtshof te Geldern hierover een onderzoek aan te vragen. Het gevolg was dat de betrokken dorpen op 14 februari 1753 voor het gerecht te Geldern werden gedagvaard.¹⁾ Immers het land van Kessel maakte bestuurlijk deel uit van het Pruisische Geldern. Het onderzoek richtte zich op de vraag of het handelen van de transporten en opvang in opdracht van de dorpsbesturen wel zorgvuldig genoeg gebeurd was. Het snel verder transporteren gebeurde vooral met de intensie om voor hun dorp de kosten van zorg of erger bij overlijden te voorkomen. Het gerecht te Geldern toetste de dagvaarding op een uitgevaardigde wet en reglement van 28 april 1748, met de inhoud: **‘dat men al het gene moest doen waartoe een Christelijk mens zou verplicht zijn’**.

Uit hun onderzoek kwam men tot de volgende reconstructie. Op 13 december 1752 werden vanuit Neer met een kar een vrouw met twee kinderen in Kessel gebracht zonder toelichting. De vrouw werd te Kessel op de markt neergelegd. In het verhoor van Joachim Beurskens te Kessel blijkt dat de vrouw en kinderen hierna bij de gerechtsbode van Kessel onderdak hebben gehad. De kinderen hebben daar wat gegeten maar de vrouw niet. Ze heeft te Kessel alleen een glas foezel ofwel slechte jenever gedronken. Uit compassie werd hun aangeboden om in Kessel te blijven maar ze zou met haar kinderen verder richting Utrecht willen gaan. Nog dezelfde avond werden ze naar Baarlo gebracht. De volgende dag heeft Joes Gielen uit Baarlo de vrouw en kinderen van Baarlo naar Blerick gebracht en afgezet bij het huis van de schepen Coopmans. Hier kregen de kinderen wat te eten en werd verzocht om hun verder te transporteren richting Utrecht. Lindert Thijssen uit Lottum had de vrouw in Blerick in de winterkoude zien liggen buiten op wat stro. Ze kreeg wat te drinken aangeboden maar was te ziek om te drinken. Spoedig werd een transport naar Grubbenvorst geregeld, zonder kennis te hebben genomen dat de vrouw ernstig ziek was. Wel had men daar opgemerkt dat de vrouw zeer ‘onreijn en voll ongecijffer’ zat. Voor hun reis naar Grubbenvorst kregen ze een deken en een stoof mee. Die na aankomst te Grubbenvorst weer door de voerman mee terug naar Blerick moesten. In Grubbenvorst aangekomen deelde de voerman uit Blerick mee dat hij een lamme vrouw en twee kinderen bij zich op de kar had met het verzoek om

deze verder te transporteren richting Utrecht. Hierop ging het dorpsbestuur van Grubbenvorst al binnen een half uur het verder vervoer regelen. Maar bij hun terugkomst met een kar was de voerman uit Blerick alweer vertrokken en lag de zieke vrouw al op straat overdekt met stro. Ze was omringd door inwoners maar was niet aanspreekbaar. Er werd verzocht om haar in huis te nemen. Niemand was hiertoe bereid omdat ze vies was en angst hadden voor haar onbekende ziekte. De inmiddels gearriveerde kapelaan en omstanders hebben ruime tijd voor haar gebeden. Uiteindelijk wilde de weduwe van Theodorus Cuijpers haar wel in huis nemen. Maar nog voordat men haar wilde verplaatsen zag men dat ze stervende was. De pastoor werd er bij gehaald om haar te bedienen. Hij vroeg eerst aan haar oudste zoon wat voor ziekte moeder had. Deze antwoordde dat ze het wel vaker had maar voorheen altijd weer herstelde. Maar kort hierna om omstreeks 11 uur overleed zij buiten op straat in de winterse kou en regen. Voor haar begrafenis werd een doodskest geregeld en ze is volgens het begraafregister in Grubbenvorst op het kerkhof begraven. Haar twee zonen werden nog van nieuwe kleding voorzien maar hoe het verder met hun is afgelopen is onbekend.²⁾

Afbeeldingen: slapende vrouw, Museum Boijmans v. Beuningen inv. nr. MB 239 (PK).

De pastoor Hermanus Coulen van Grubbenvorst noteerde in het overlijdensregister het volgende waardoor we haar naam konden achterhalen: *Op 16 december 1752 werd een zekere hulpeloze vrouw door een inwoner van*

Blerick met een voertuig hierheen gebracht. Ze werd levenloos, buiten bewustzijn en liggend op straat aangetroffen. Desondanks heb ik mijn uiterste best gedaan om de verklaring te verkrijgen van haar (oudste) 11-jarige zoon dat zijn moeder rooms-katholiek was. Na mijn zorgvuldig onderzoek kon ik niet anders dan dit aannemen. De naam van deze vrouw was **Joanna Maria Lonsbergh**, echtgenote van Daniel Laurenti. Door de getuigenissen door haar zoon over haar religie die betrouwbaar bleken is ze begraven op onze begraafplaats.³⁾ De kosten voor haar begrafenis werden niet betaald door het plaatselijk armbestuur wat normaal zou zijn en komen niet voor in de armenrekening over de betreffende jaren.⁴⁾ Maar volgens een declaratie in de dorpsrekening van 1752 blijkt dat pastoor Coulen de kosten voor het afleggen en de doodskest voor de vrouw eerst zelf heeft voorgeschieden. Terecht plaatst de controleur in Geldern, waar de dorpsrekeningen moesten worden verantwoord, een kanttekening in de marge. Hierin vraagt hij zich af waarom het bedrag niet is betaald uit de armen middelen?⁵⁾

Quaestor: Hermanus Coulen niet auldaar Hermanus Coulen ganssewylse	Door den Heere pastoor betaelt voor opruyden, uytckleeden vanden arme vrouwe, die binnende Heertgeheyl is gestorven ad — — — —	1 5 -
	Atem comt vande weddyske voor de selve gebruycht ad — — — —	2 10 - 4

Detail uit de dorpsrekening van 1752 met de declaratie door pastoor Hermanus Coulen.

De eindconclusie bestaande uit onafhankelijke ingewonnen verklaringen door het gerechtshof te Geldern bevat de volgende conclusies.⁶⁾ Inwoners van Kessel die de vrouw aldaar hadden gezien, waren verbaasd dat ze in haar toestand nog zo ver tot in Grubbenvorst was gekomen. Volgens getuigen uit Baarlo lag de vrouw al met de dood op haar lippen in Baarlo op de straat. Ze was bovendien al buiten kennis toen ze in Grubbenvorst aan kwam. Haar dood was mede bespoedigd door de koude en misère en om haar met dit winters weer telkens buiten op straat te laten liggen. Ook werd verklaard dat haar beide kinderen meer dan half dood waren bij hun aankomst in Grubbenvorst. Maar de dood van hun moeder kon nie-

mand persoonlijk verweten worden. In de 18de eeuw werd deze streek gesteigerd door zwervers, bedelaars en vagebonden. De in de dorpen gevestigde armenbesturen hadden zelf de handen vol om hun eigen arme inwoners te voorzien in hun levensonderhoud. In deze context is het te begrijpen dat men behoeftige vreemde binnenkomers zo snel mogelijk hun dorp uit wilden hebben en niet openstonden om deze op hun kosten op te nemen. Dit verklaart de buitengewone bereidwilligheid om haar zo snel mogelijk verder te transporten. Maar het handelen van de betrokken dorpsbestuurders ten aanzien tot deze vrouw met haar twee minderjarige kinderen verdient humaan gezien zeker geen schoonheidsprijs en schuurde wel degelijk met de intentie en inhoud van het voornoemd uitgevaardigd reglement uit 1748.

Voetnoten:

- 1) HCL Maastricht, Schepenbank Grubbenvorst 01.035 inv. nr. 3435, scan 410-412.
- 2) LAV NRW Rheinland Duisburg, Bestand Geldern Justizhof 104.00.05 AA 0069 nr. 104 Band III, fol. 75 -80.
- 3) HCL 11.01 DTB 1747-1798 nr. 482 scan 0110.
- 4) HCL Maastricht, Schepenbank Grubbenvorst 01.035 inv. nr. 3438 rekening armbestuur 1751-1753, 1751-1753 scan 108-116.
- 5) HCL Maastricht, Schepenbank Grubbenvorst 01.035 inv. nr. 3440 dorpsrekening 1752, pag. 8 post 78. scan 263.
- 6) LAV NRW Rheinland Duisburg, Bestand Geldern Justizhof 104.00.05 AA 0069 nr. 104 Band III, fol. 81 -82.

DRUK EN PRINT - WEBDESIGN
RECLAME - ONTWERP

Americaanseweg 16, 5961GP Horst | 077 464 2165

www.bloxxmedia.nl